

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการที่ประเทศไทยประสบกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเมื่อปี 2540 ที่ผ่านมาส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมอย่างรุนแรง การดำเนินธุรกิจของภาคเอกชนต้องทำการปรับโครงสร้างเพื่อให้สามารถรองรับกับสภาพเศรษฐกิจที่ทรุดตัวลงได้ สถานประกอบการเป็นจำนวนมากต้องเลิกล้มกิจการ ส่วนที่เหลืออยู่จำเป็นต้องลดจำนวนพนักงานลง อีกทั้งในส่วน of ภาครัฐเองก็ได้มีการปรับลดบุคลากรเป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นการลดรายจ่ายประจำ โดยการ จัดให้มีโครงการเปลี่ยนเส้นทางชีวิต เภยณอายุราชการก่อนกำหนด ปรับลดปริมาณของ ตำแหน่งงานต่าง ๆ รวมทั้งจำกัดจำนวนอัตราจ้างบุคลากรในแต่ละหน่วยงานลง เป็นเหตุให้ผู้ที่มี งานทำอยู่ต้องกลายเป็นผู้ว่างงานไป เมื่อรวมกับผู้สำเร็จการศึกษาใหม่ที่พร้อมเข้าสู่ตลาด แรงงาน มาสมทบเพิ่มขึ้นแล้วจึงเป็นการสะสมปัญหาการว่างงานของประเทศให้เพิ่มสูงขึ้น จากการสำรวจ จำนวนผู้ว่างงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 พบว่า มีผู้ว่างงานอยู่ 1.5 % ของประชากรทั้งหมดเพิ่ม ขึ้นเป็น 3.5 % ในปี พ.ศ. 2540 (Jobless rate raises fear of social unrest, 1998, p. 1) คาดว่าสิ้นปี พ.ศ. 2541 จะมีผู้ว่างงานถึง 5.6 % ของประชากรทั้งหมด ก็ประมาณ 3.36 ล้านคน (Marukatat, 1998, p. 2) กระทรวงแรงงานและ ศาสตร์การสังคมระบุไว้ว่าใน 5 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2541 มีโรงงานที่ จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายปิดตัวลง 420 แห่ง ทำให้มีจำนวนผู้ว่างงาน 21,063 คน และ ในความเป็นจริงอาจสูงกว่านี้ 5 – 6 เท่าตัว (Priwan, 1998, p. 3) โดยที่ตัวเลขของกรมโรงงาน อุตสาหกรรมกล่าวว่า ในช่วง 6 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2541 มีโรงงาน 1,330 แห่ง จากโรงงานที่ จดทะเบียนทั้งหมด 4,543 แห่ง ปิดตัวลงทำให้มีผู้ว่างงาน 34,892 คน จากแรงงานทั้งหมด 158,995 คน (35,000 lose jobs, say official, 1998, p. 2) เป็นการชี้ให้เห็นถึงปัญหาการว่างงานของประเทศ ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วนและต่อเนื่อง

การดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ปี 2540 ได้มีการจัดทำแผนโดยมีเป้าหมาย ที่จะพัฒนาศักยภาพของคนไทย ทั้งทาง ร่างกายและจิตใจ สติปัญญาและทักษะฝีมือ เพื่อให้คนไทยมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะใน การประกอบอาชีพ สามารถที่จะปรับตัวให้ทันต่อสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วนี้ได้ (วงศกร ภูทอง และอลงกต ศรีเสน, 2545, หน้า 3)

แนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหการว่างงานนี้โดยการน้อมนำเอาทฤษฎีใหม่เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาปฏิบัติให้บังเกิดผล ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า “การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญที่เราพออยู่พอกินและมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน หมายความว่าอุ้มชูตนเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง ทำโครงการอะไรให้มันถึงขนาดที่เหมาะสมกับที่เรียกว่าอัตรากับสิ่งแวดล้อม ต้องทำด้วยความรอบคอบ ทำโครงการที่เหมาะสมขนาดที่เหมาะสม อาจจะไม่หรูหรา แต่ว่าจะไม่ล้ม หรือถ้าล้มถ้ามีอันตราไป ก็ไม่เสียหายมาก” (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2541, หน้า 18)

สำหรับการแก้ไขปัญหการว่างงานให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) เป็นการเน้นการปรับปรุงด้านระบบการศึกษา เนื่องจากการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศ หากการจัดการศึกษามุ่งเพื่อการเข้ารับราชการ หรือการเป็นพนักงานในธุรกิจภาคเอกชนดังเช่นในอดีต ก็ไม่อาจสามารถแก้ไขปัญหการว่างงานนี้ได้เพราะนอกจากแรงงานประเภทลูกจ้างจะมีขีดจำกัดในการรับแรงงานต่ำมาก จนไม่มีความคล่องตัวแล้วยังเป็นการละเลยต่อการเตรียมคน เพื่อออกไปสร้างงานโดยตรงอีกด้วย แนวทางที่น่าจะถูกต้องจึงควรมุ่งให้คนที่ออกจากระบบการศึกษา และคนที่อยู่ในสภาพว่างงานทั้งหลาย ได้ทำการประกอบอาชีพอิสระ นั่นคือ ความจำเป็นที่ประชาชนเหล่านี้ จะต้องได้รับการปลูกฝังความรู้ ทักษะ และเจตคติ ตลอดจนคุณสมบัติอันเป็นบุคลิกประจำตนเพื่อบรรลุจุดหมายคือการเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2539 – 2550 ด้วยการจัดการศึกษาโดยยึดหลักการ คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น เพื่อให้ได้บุคลากรผู้เป็นผลผลิตการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และพร้อมจะเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศต่อไป ด้านการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนของแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ข้อที่ 7 กล่าวว่า “ปรับปรุงการเรียนการสอน ให้มีความหลากหลายทั้งในรูปแบบ และเนื้อหา ตลอดจนมีความยืดหยุ่น ในเรื่องเวลาเรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถหารายได้ระหว่างเรียน” (กรมสามัญศึกษา, 2543, หน้า 9 – 11)

ด้านหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางที่มีโครงสร้างหลักสูตรยืดหยุ่น มีลักษณะเป็นกรอบและแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร โดยกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 สาระการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาได้จัดทำสาระของหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางของหลักสูตร โดยเฉพาะสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระที่มีความสำคัญ ธรรมชาติ และลักษณะเฉพาะกับวิสัยทัศน์และคุณภาพของผู้เรียนตามรายละเอียดดังนี้

ความสำคัญ ธรรมชาติ และลักษณะเฉพาะ

หลักสูตรสถานศึกษา พุทธศักราช 2544 มีโครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นสาระการเรียนรู้ และส่วนที่เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับส่วนที่เป็นสาระการเรียนรู้ แบ่งเป็น สาระการเรียนรู้พื้นฐาน (บังคับ) และสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม (เลือก) ซึ่งประกอบด้วย 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์, สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, สุขศึกษาและพลศึกษา, การงานอาชีพและเทคโนโลยี, และภาษาต่างประเทศ ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขอบเขตสาระการเรียนรู้พื้นฐานเพื่อให้สถานศึกษานำไปกำหนดรายละเอียดต่อไป สำหรับขอบเขตสาระของสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม สถานศึกษาสามารถกำหนดขึ้นได้เองตามสภาพความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นรายวิชาของสาระการเรียนรู้พื้นฐาน หรือรายวิชาของสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม จะต้องประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้หลาย ๆ หน่วย ซึ่งหน่วยการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีประกอบด้วยงานหรือหัวข้อเรื่องตามสภาพจริง และจะต้องมีการบูรณาการความรู้ให้เป็นความสามารถ เพื่อให้เกิดคุณงามความดีขึ้นในจิตใจ

กระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศเรื่องการกำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้ แกนกลางตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ประมาณ 70 % ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ พร้อมทั้งได้มีการจัดทำเอกสารการจัดสาระการเรียนรู้ของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ขึ้น เพื่อให้สถานศึกษามีกรอบของเนื้อหาสาระเพื่อใช้เทียบเคียงกับกรอบของเนื้อหาที่สถานศึกษาจัดทำ และให้มีความเข้าใจที่ตรงกันว่า สาระการเรียนรู้แกนกลาง 70 % ที่กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำให้นั้นเป็นส่วนของเนื้อหาสาระในมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระการเรียนรู้แกนกลาง 70 % ปรากฏอยู่ 2 แห่ง คือมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น และขอบข่ายสาระการเรียนรู้ 12 ปี ซึ่งสถานศึกษาอาจตีความได้ไม่ชัดเจน กระทรวงศึกษาธิการจึงดำเนินการช่วยเหลือสถานศึกษาด้วยการจัดทำเอกสารฉบับนี้ขึ้นเพื่อให้สถานศึกษาได้เห็นเนื้อหาสาระที่อยู่ในมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นและขอบข่ายสาระการเรียนรู้ 12 ปี ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยให้สถานศึกษาสามารถดัดแปลงเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนสถานศึกษาและชุมชนได้ แต่ทั้งนี้สถานศึกษายังคงมีหน้าที่ในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 9 และมาตรา 39 ที่ว่าด้วยการกระจายอำนาจทางการศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ และมีความสามารถเกี่ยวกับงานอาชีพ และเทคโนโลยี มีทักษะในการทำงาน ทักษะการจัดการ สามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีจากภูมิปัญญาพื้นบ้าน ภูมิปัญญาไทย และเทคโนโลยี

สากลมาใช้ในการทำงานอย่างถูกต้อง เหมาะสม คุ่มค่าและมีศีลธรรม คุณธรรม สร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่ สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีนิสัยรักการทำงาน เห็นคุณค่าและมีเจตคติ

วิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์ของกลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นสาระที่เน้นการทำงานและการจัดการอย่างเป็นระบบ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการออกแบบงานและการกระทำอย่างมีกลยุทธ์ โดยใช้กระบวนการในการทำงาน รวมทั้งการสร้าง พัฒนา ผลิตภัณฑ์ หรือวิธีการใหม่ เน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและพลังงานอย่างประหยัดและคุ้มค่า เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว กลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี จึงกำหนดการเรียนรู้ที่ยึดงานกระบวนการจัดการและการแก้ปัญหาเป็นสำคัญ บนพื้นฐานของการใช้หลักการและทฤษฎีเป็นหลักในการทำงานและการแก้ปัญหา งานที่นำมาฝึกฝนเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ของกลุ่มนั้น เป็นงานเพื่อการดำรงชีวิตในครอบครัวและสังคม และงานเพื่อประกอบอาชีพ ซึ่งงานทั้ง 2 ประเภทนี้เมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกฝนและปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยีแล้ว ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังและพัฒนาให้มีคุณภาพและคุณธรรม การเรียนรู้จากการทำงานและการแก้ปัญหากลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี จึงเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการบูรณาการความรู้ ทักษะ และความคิดที่หลอมรวมกันจนก่อให้เกิดเป็นคุณลักษณะของผู้เรียน ทั้งด้านคุณภาพและคุณธรรมตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด

คุณภาพของผู้เรียน

กลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยีมุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมเพื่อให้เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ โดยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและครอบครัว การอาชีพ การออกแบบและเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีการทำงานและอาชีพ
2. มีทักษะในการทำงาน การประกอบอาชีพ การจัดการ การแสวงหาความรู้ เลือกใช้เทคโนโลยีและเทคโนโลยีสารสนเทศในการทำงาน สามารถทำงานอย่างมีกลยุทธ์ สร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่
3. มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน รักการทำงาน ประหยัด อดออม ตรงต่อเวลา เอื้อเฟื้อ เสียสละ และมีวินัยในการทำงาน เห็นคุณค่าความสำคัญของงานและอาชีพที่สุจริต ตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และพลังงาน ดังนั้นเมื่อแปลงแผนงานไปสู่การปฏิบัติในรูปของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) ซึ่งได้กำหนดรายวิชาต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนอย่างกว้างขวาง ตามความถนัด และความสนใจ จัดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อให้ผู้เรียนเห็นช่องทาง

ในการประกอบอาชีพ ส่งเสริมให้ได้เรียนรู้อย่างเต็มความสามารถ มีโอกาสนำความรู้และประสบการณ์จากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในลักษณะบูรณาการในชีวิตจริง สามารถเข้าสู่งานอาชีพได้อย่างมั่นใจ โดยการปฏิบัติโครงการงานอาชีพ ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก 558/2542 ให้ผู้เรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งเริ่มเรียนหลักสูตรดังกล่าว ในปีการศึกษา 2542 ได้ปฏิบัติโครงการงานอาชีพอย่างน้อย 1 โครงการงานจึงจะถือว่าจบหลักสูตรที่เรียนมา ทั้งนี้เพราะกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายที่จะให้ผู้เรียนหลักสูตรทั้งสองมีทักษะทางอาชีพอย่างน้อย 1 อาชีพติดตัวออกไปเมื่อจบหลักสูตร โดยหวังว่าถ้าหากผู้เรียนไม่มีโครงการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไม่ว่าจะด้วยเหตุใด ๆ ก็ตาม ผู้เรียนก็สามารถนำทักษะทางอาชีพที่มีอยู่ไปประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

การปฏิบัติโครงการงานอาชีพของผู้เรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) ให้ผู้เรียนลงทะเบียนเรียนรายวิชา ช 041 การปฏิบัติงานอาชีพ เป็นการปฏิบัติโครงการงานอาชีพ มีจำนวนหน่วยการเรียนรู้ไม่ต่ำกว่า 3 หน่วยการเรียนรู้ โดยสามารถลงทะเบียนเรียนได้มากกว่า 1 รายวิชา และจะเลือกเรียนในภาคเรียนใดก็ได้ตามความเหมาะสม การปฏิบัติโครงการงานอาชีพสำหรับผู้เรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายนี้ ผู้เรียนหรือสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ 3 แบบดังนี้

1. การลงทะเบียนแบบวิชาบังคับเลือก วิชาพื้นฐานอาชีพ
2. การลงทะเบียนแบบวิชาเลือกเสรี วิชาอาชีพ
3. การลงทะเบียนแบบกิจกรรมอิสระ

การลงทะเบียนปฏิบัติงานอาชีพ ทั้ง 3 แบบ ต้องมีการวัดผล ประเมินผล เช่นเดียวกับการเรียนรายวิชาอื่น ๆ และมีผลต่อการจบหลักสูตรของผู้เรียนด้วย สำหรับผลการเรียนจากการปฏิบัติโครงการงานอาชีพตามแบบที่ 1 และ 2ให้นำผลการเรียนไปคิดเป็นผลการเรียนเฉลี่ยด้วย ส่วนการปฏิบัติโครงการงานอาชีพแบบที่ 3 ให้มีการบันทึกระดับผลการเรียนที่ได้ เป็น ผ หรือ มผ ลงในช่องหมายเหตุของกิจกรรมอิสระ แต่ไม่ต้องนำผลการเรียนไปคิดจำนวนหน่วยการเรียนรู้ตามเกณฑ์การจบหลักสูตร การปฏิบัติโครงการงานอาชีพของผู้เรียนให้รวมการปฏิบัติเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3 – 5 คน มีการส่งเสริมให้แต่ละกลุ่มปฏิบัติอาชีพที่หลากหลาย มีอาจารย์ที่ปรึกษาคอย ให้คำแนะนำช่วยเหลือ ตลอดจนกำกับ ติดตาม และวัดผล ประเมินผล การปฏิบัติงานอาชีพของผู้เรียนด้วย

จากสภาพการดำเนินโครงการงานอาชีพของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรมสามัญศึกษา ซึ่งผู้เรียนหรือสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ 3 แบบดังกล่าว โดยที่มีความแตกต่างกันในการเลือกแบบในการลงทะเบียนที่มีผลต่อการปฏิบัติโครงการงานในรูปแบบที่ 1 และ 2ให้นำผลการเรียนไปคิดเป็นผลการเรียนเฉลี่ยด้วย ส่วนการปฏิบัติแบบที่ 3 ไม่ต้องนำผลการเรียนไปคิด

หน่วยการเรียนรู้ การปฏิบัติโครงการอาชีพใน 3 แบบนี้ จะทำให้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับจากการที่ได้ปฏิบัติโครงการอาชีพ โดยมีการคิดหน่วยการเรียนรู้ กับการไม่คิดหน่วยการเรียนรู้ ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษา ได้มีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการอาชีพที่มีความหลากหลายในด้านการนำหลักสูตรมาใช้ในสถานศึกษา วิธีการจัดการเรียนการสอนที่ไม่เป็นแนวทางเดียวกัน การวัดผลและประเมินผลที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ จากการเลือกแบบของการลงทะเบียนกล่าว เพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกแบบที่คิดว่ามีความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน และเป็นแนวทางการวางแผนในการดำเนินโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกระทรวงศึกษาธิการ และเป็นข้อเสนอแนะในการวางแผนจัดทำสาระเพิ่มเติม ซึ่งโรงเรียนเป็นผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับท้องถิ่นหรือชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการอาชีพ ในด้านการนำหลักสูตรมาใช้ในสถานศึกษา วิธีจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลวิชาโครงการอาชีพของครู ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ศึกษาปัญหา วิธีแก้ไข และข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการอาชีพ
3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการอาชีพ

คำถามเพื่อการวิจัย

1. การจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการอาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 ด้าน อยู่ในระดับใด
2. ปัญหา วิธีแก้ไข และข้อเสนอแนะ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการอาชีพเป็นอย่างไร
3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการอาชีพ จำแนกตามการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับใด

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงงานอาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่ม 2 (เดิมสังกัดกรมสามัญศึกษา) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ตามองค์ประกอบ 3 ด้านดังนี้

1.1 การนำหลักสูตรมาใช้ในสถานศึกษา

1.2 การจัดการเรียนการสอน

1.3 การวัดผลและประเมินผล

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

2.1 ครูที่มีประสบการณ์ปฏิบัติการสอนวิชาโครงงานอาชีพ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2542 - 2546 โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร 15 โรงเรียน จำนวน 136 คน

2.2 นักเรียนที่เรียนวิชาโครงงานอาชีพ ตั้งแต่ปี 2544 – 2546 โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 โรงเรียน จำนวน 357 คน

3. ตัวแปรที่จะศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของครูผู้สอนและนักเรียน

3.1.1 ครูที่ปฏิบัติการสอนวิชาโครงงานอาชีพ

3.1.2 นักเรียนที่เรียนวิชาโครงงานอาชีพ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 การจัดการเรียนการสอนวิชาโครงงานอาชีพ

3.2.2 ความคิดเห็นของครูต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงงานอาชีพ

3.2.3 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงงานอาชีพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำผลการศึกษาวิจัยไปวางแผนการเปิดสาระเพิ่มเติมในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยีให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพของแต่ละโรงเรียน

2. ได้กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความพึงพอใจของนักเรียน

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. โครงการงานอาชีพ หมายถึง การจัดการเรียนรู้งานอาชีพที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงอย่างครบวงจร ตั้งแต่การวิเคราะห์ การวางแผน การปฏิบัติงาน การจัดการกับผลผลิต การจำหน่าย การบริการ รวมทั้งรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตหรือการบริการ (โดยเน้นการผลิต การบริการ การบริหารจัดการ การตลาด) และ การใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน

2. การจัดการเรียนการสอนโครงการงานอาชีพ หมายถึง ลักษณะการนำหลักสูตรมาใช้ในสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการสอน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งดำเนินการตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ตอนปลายพุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) รายวิชา ช 041 โครงการงานอาชีพ ซึ่งแบ่งได้ 3 แบบ ดังนี้

2.1 การลงทะเบียนแบบวิชาบังคับเลือก วิชาพื้นฐานอาชีพ นักเรียนต้องลงทะเบียนเรียนจำนวน 3 หน่วยกิต โดยสถานศึกษาอาจจัดให้ลงทะเบียนเรียนภาคเรียนเดียว หรือหลายภาคตามความเหมาะสมและความพร้อมของสถานศึกษา โดยมีระดับผลการเรียน “0 - 4” ถ้านักเรียนได้ระดับผลการเรียน “0” สถานศึกษาต้องจัดให้นักเรียนสอบแก้ตัวหรือเรียนซ้ำ

2.2 การลงทะเบียนแบบวิชาเลือกเสรี วิชาอาชีพ นักเรียนต้องลงทะเบียนเรียนจำนวน 3 หน่วยกิต โดยสถานศึกษาอาจจัดให้ลงทะเบียนเรียนภาคเรียนเดียว หรือหลายภาคตามความเหมาะสมและความพร้อมของสถานศึกษา โดยมีระดับผลการเรียน “0 - 4” ถ้าผู้เรียนได้ระดับผลการเรียน “0” สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนสอบแก้ตัวหรือเรียนซ้ำหรือไม่ต้องสอบแก้ตัวให้อยู่ในดุลพินิจของสถานศึกษา ถ้าจำนวนหน่วยของการเรียนวิชาอื่นครบตามเกณฑ์การจบหลักสูตร

2.3 การลงทะเบียนแบบกิจกรรมอิสระ ผู้เรียนต้องลงทะเบียนเรียนอย่างน้อย 1 ภาคเรียน โดยระดับผลการเรียนที่ได้เป็น “ผ” หรือ “มผ” แต่ไม่ต้องนำระดับผลการเรียนไปคิดผลการเรียนเฉลี่ย ถ้าผู้เรียนได้ระดับผลการเรียน “มผ” สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนสอบแก้ตัวหรือเรียนซ้ำ หรือไม่ต้องสอบแก้ตัวให้อยู่ในดุลพินิจของสถานศึกษา ถ้าจำนวนหน่วยของการเรียนวิชาอื่นครบตามเกณฑ์การจบหลักสูตร

3. การนำหลักสูตรมาใช้ในสถานศึกษา หมายถึง การเปิดสอนวิชาโครงการงานอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่ม 2 (เดิมสังกัดกรมสามัญศึกษา) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สามารถเลือกดำเนินการได้ 3 แบบ ตามความพร้อมของสถานศึกษาที่สามารถเลือกดำเนินการ โดยมีการเตรียมครูผู้สอนให้มีความเข้าใจ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรตั้งแต่ก่อนการดำเนินการ ระหว่างการดำเนินการ โดยให้นักเรียนได้คิด

วิเคราะห์ และสร้างโครงการตามความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ภายใต้การดำเนินงานที่หลากหลายจนสามารถบรรลุผลการดำเนินการตามเป้าหมายหลักสูตร

4. การจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการที่โรงเรียนจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในแบบต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตร วิชา ช 041 โครงการอาชีพ

5. การวัดและประเมินผล หมายถึง วิธีการที่โรงเรียนใช้เพื่อวัดประเมินผลก่อนปฏิบัติการ ระหว่างปฏิบัติการ และเมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติการณ์นั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนางานต่อไป

6. ปัญหา วิธีแก้ไข และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการอาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึงอุปสรรคหรือข้อขัดข้องที่ส่งผลต่อการดำเนินการจัดการเรียนการสอน วิธีจัดการอุปสรรค หรือข้อขัดข้อง และแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงการอาชีพ ด้านเวลาในการจัดการเรียนการสอน ด้านจำนวนกลุ่มนักเรียนที่ต้องให้คำปรึกษา ด้านสถานที่ในการดำเนินงาน ด้านข้อจำกัดของ ลักษณะโครงการอาชีพที่นักเรียนเลือกปฏิบัติ ด้านวิธีการนำเสนอโครงการอาชีพของนักเรียน และด้านอื่น ๆ ที่มีนอกเหนือจากที่กำหนดไว้

7. ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่ได้รับการตอบสนองความต้องการในด้านการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด ทันสมัย เน้นกระบวนการคิด การปฏิบัติจริง และนำไปใช้ประโยชน์ได้ เน้นกระบวนการที่มีทางเลือกและมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีผู้เรียน ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกันจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้และมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ตามลักษณะการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เมื่อจัดทำโครงการได้สำเร็จและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

8. โรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่ม 2 (กลุ่ม 2 เคมีสังกัดกรมสามัญศึกษา) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหมายถึง กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่จัดให้มีการเรียนการสอนวิชาโครงการอาชีพตามหลักสูตร ปีการศึกษา 2542 จำนวน 15 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนนนทรีวิทยา โรงเรียนเทพศิรินทร์ โรงเรียนสตรีวัฒนาพาพิณดาราม โรงเรียนวัดสุทธิวราชม โรงเรียนยานนาวาศววิทยาคม โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย โรงเรียนสายปัญญา โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย โรงเรียนวัดสระเกษ โรงเรียนพุทธจักรวิทยา โรงเรียนศรีอยุธยา โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย และโรงเรียนมัธยมกันตังวิทยา

9. ครูผู้สอน หมายถึง ครูประจำกลุ่มซึ่งนักเรียนที่ทำโครงการอาชีพสามารถตัดสินใจเลือกเป็นครูที่ปรึกษาประจำกลุ่ม และทางโรงเรียนมอบหมายโดยดำเนินการแต่งตั้งเพื่อให้ทำหน้าที่เป็นครูที่ปรึกษาประจำโครงการ และเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาการดำเนินงานของโครงการ ตลอดจนกำกับ ติดตามผล และวัดผลประเมินผลการปฏิบัติงานอาชีพของผู้เรียนด้วย

10. นักเรียน หมายถึง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่ม 2 (กลุ่ม 2 เดิมสังกัดกรมสามัญศึกษา) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เริ่มเรียนตามหลักสูตรตั้งแต่ปีการศึกษา 2542 เป็นต้นมา ได้รวมกันเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3 - 5 คน โดยใช้บ้าน สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพ รวมทั้งสถานศึกษา เป็นสถานที่ปฏิบัติงาน